

[Finansministeren]

sekvenser (0,8 mia. kr.) af, at en del af de forudsatte initiativer på udgiftsbudgettet til en effektiviseret restanceinddrivelse i stedet udmøntes ved forbedringer af indtægtsbudgettet.

I modsat retning trækker udgifterne til renter af statsgælden. De samlede *renteudgifter* på statsgælden er 3,6 mia. kr. mindre end forudsat på finansloven. Renteudgifterne på den indenlandske statsgæld var 4,0 mia. kr. mindre end budgetteret, hvilket primært kan henføres til en markant ændring i sammensætningen af låntagningen. Forskydninger i lånesammensætningen har således bevirket, at staten har fået store modgående indtægter i 1992 i form af vedhængende renter. Stigningen i renteudgifterne på den udenlandske statsgæld på 0,4 mia. kr. kan henføres til ændringer i valutakurser og renter.

Endelig er *Danmarks EF-bidrag* nedjusteret med 1,2 mia. kr. i forhold til finansloven for 1992. Heraf kan ca. 0,5 mia. kr. henføres til et generelt mindreforbrug på EF's landbrugsordninger. Endvidere nedjusteres EF-bidraget med 0,2 mia. kr. som følge af, at det ikke blev nødvendigt at trække på den monetære reserve. Det resterende mindreforbrug på 0,5 mia. kr. skyldes overvejende færre indbetalinger af indtægter til EF end forventet, herunder særlig told- og forbrugsafgifter til EF.

Netto- og bruttokasseunderskuddet

Statens *nettokasseunderskud*, der udgøres af underskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet tillagt en række kapitalposter, var i 1992 30,8 mia. kr.

På finansloven for 1992 var der budgetteret med et underskud på 27,5 mia. kr. Forværringen skyldes et større DAU-underskud end forudsat på finansloven for 1992. Når forringelsen af nettokassesaldoen var noget mindre end forværringen af DAU-saldoen, skyldes det de i 1992 gennemførte stramninger af kredittider ved afregning af moms og forbrugsafgifter. Opstramningen af kredittiderne medførte en forbedring af kapitalposterne.

Bruttokasseunderskuddet udgjorde 143,2 mia. kr. ifølge forslaget til tillægsbevillingslov. Sammenlignet med finansloven for 1992 er dette en forværring på knap 23 mia. kr. Hovedårsagen til afvigelsen er, at der i løbet af året blev opkøbt variabelt forrentede stående lån for 18 mia. kr. til nominel værdi. Obligationer-

ne blev annulleret og optræder derfor som afdrag på regnskabet.

Folketingets videre behandling af forslag til tillægsbevillingslov

Der er i det ovenstående givet en beskrivelse af de væsentligste bevægelser på statsfinanserne i 1992, som de kommer til udtryk i forslaget til tillægsbevillingslov for 1992. Der henvises i øvrigt til lovforslagets enkelte bevillingsforslag med de dertil hørende anmærkninger.

Forslaget til tillægsbevillingslov for 1992 anbefales til Folketingets velvillige behandling.

Kirsten Jacobsen (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af realkreditlov.
(Lovforslag nr. L 213).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension.
(Lovforslag nr. L 221).

Forslag til lov om ændring af lov om Lønmodtagernes Dyrtingsfond.
(Lovforslag nr. L 222).

Det er SF's opfattelse, at demokrati både er et mål i sig selv og et middel til at fremme større ansvarlighed m.v.

SF tror, at direkte valg til både Arbejdsmarkedets Tillægspensions og Lønmodtagernes Dyrtingsfonds ledelse, dvs. repræsentantskabet, vil bidrage til større interesse og engagement omkring de dispositioner i form af kapitalanbringelser, der foretages. Samtidig vil det betyde, at den afstand, som mange lønmodtagere og tidligere lønmodtagere føler der er til deres egne fonde, vil forsvinde eller i det mindste aftage.

Det er i det mindste en kendsgerning i dag, at lønmodtagernes egne fonde forekommer dem lige så fjerne som banker og forsikrings-selskaber. Med disse to lovforslag skulle det være muligt at gøre de to fonde mere nærværende og vedkommende for lønmodtagerne.

[Aage Frandsen]

Dette kunne tale for, at der også skulle ske ændringer i pensionskassernes regler, idet disse heller ikke forekommer særlig fremmede for medlemmernes udøvelse af de demokratiske rettigheder. Men det afstår forslagsstillerne alligevel fra, fordi pensionskasserne i modsætning til Arbejdsmarkedets Tillægspension og Lønmodtagernes Dyrtdsfond kun i begrænset omfang er underkastet detaljeret lovgivning.

Når man tager i betragtning, hvor vidtgående dispositioner der foretages på lønmodtagernes vegne, er det forbavsende, hvor lille lønmodtagernes indflydelse reelt er herpå. Hvor megen indflydelse har et medlem af Dansk Metal, Danmarks Lærerforening m.v. på, hvem der sidder i Arbejdsmarkedets Tillægspensions repræsentantskab? De fleste er formentlig også uvidende om, hvem der sidder der i dag og repræsenterer dem.

En indvending, som SF har mødt, når direkte valg af fondsledelser er blevet diskuteret, har været, at der kun er få mennesker, der vil engagere sig og stemme ved valg. Det er rigtigt, at stemmedeltagelsen ofte er lav, når der skal stemmes om noget, man hidtil ikke har været vant til at stemme om.

Men hvis det argument skulle være taget rigtig alvorligt, havde vi aldrig fået politisk demokrati i forrige århundrede. Ved det første folketingsvalg i 1849 var valgdeltagelsen i de kredse, hvor der var skriftlig afstemning, 32,5 pct. I de følgende år svingede valgdeltagelsen mellem 15 og 40 pct. I 1855 var den nede på 15,8 pct. I 1866 på 41,1 pct. Først i 1873 passerede valgdeltagelsen 50 pct. med 51,7 pct.

Det siger noget om, at valgdeltagelsen i starten kan være lav, selv om valgene kan forekomme vigtige.

Og der er formentlig ingen, der på grund af en lav valgdeltagelse af den grund vil afskaffe direkte valg, hvis de organer, der skal vælges til, har stor betydning.

Der er f.eks. ingen, der på grund af den lave valgdeltagelse ved valg til Europa-Parlamentet – 47,8 pct. i 1979, 52,4 pct. i 1984 og 46,2 pct. i 1989 – har foreslået de direkte valg afskaffet.

Det er også set, at stemmedeltagelsen kan være lav, når det drejer sig om valg til organer, der enten ikke er af væsentlig betydning, eller hvortil der ikke gives reel indflydelse. Men dette problem har man ikke, hvis der gennemføres direkte valg til Arbejdsmarkedets Tillægspension og Lønmodtagernes Dyrtdsfond.

Det er forslagsstillernes forventning og ønske, at der ved valg til disse to fondsledelser vil ske et valg mellem anskuelser, sådan som der også er tale om ved politiske valg – Folketing, amtsråd og kommunalbestyrelser. En deling efter anskuelser, hvor én liste måske især vil lægge vægt på »grønne investeringer«. En anden liste på investeringer i tyndt befolkede områder. En tredje liste på bekæmpelse af arbejdsløsheden. En fjerde med konservativ opfattelse, der måske i højere grad vil lægge vægt på passive investeringer i form af obligationsopkøb frem for aktive investeringer i produktion og arbejdspladser.

Lovforslagene lægger også op til, at lønmodtagerne skal have større indflydelse og dermed føle ansvarlighed for, hvordan fondenes midler forvaltes i de enkelte virksomheder. Det vil formentlig betyde, at der vil være virksomheder, der vil blive styret af de ansatte. Det forudsætter dog, at fondene giver deres tilsagn hertil, hvis der skal være tale om bestemmende indflydelse, hvilket er ganske naturligt, da fondenes midler er manges formue. De tilhører ikke kun de mennesker, der er ansat i de pågældende virksomheder.

Det er også centralt i lovforslagene, at det kun er henholdsvis medlemmer af Arbejdsmarkedets Tillægspension og kontohavere i Lønmodtagernes Dyrtdsfond, der kan stemme ved valg til repræsentantskabet, som vælger bestyrelsen. Det sker med den begrundelse, at det er deres penge. Ifølge lovforslagene skal staten ikke udpege repræsentanter i styrelsen, idet statens interesser kan tilgodeses gennem de generelle regler i lovgivningen.

Lovforslaget om at regionalisere Arbejdsmarkedets Tillægspension skal også ses i lyset af, at fonden skal gøres mere nærværende for medlemmerne, hvorved medlemmerne givetvis også vil have en større interesse for, hvordan fonden disponerer.

Dansk erhvervsliv og det økonomiske liv i det hele taget er meget mandsdomineret. Det er næsten udelukkende mænd, der sidder i »pengebestyrelserne«.

Her ligger Arbejdsmarkedets Tillægspension med henholdsvis kun 4 kvinder ud af 31 i repræsentantskabet og 2 kvinder ud af 11 i bestyrelsen og Lønmodtagernes Dyrtdsfond med henholdsvis 3 kvinder ud af 21 i bestyrelsen og 1 kvinde ud af 4 i forretningsudvalget

[Aage Frandsen]

helt på linie med de øvrige »pengebestyrelser«.

Derfor bygger begge lovforslag på, at der skal være kønskvotering ved valg til repræsentantskab og bestyrelse. Ellers risikerer man, at også disse to fonde fortsat vil være stærkt mandsdominerede. Det er SF's opfattelse, at det ikke alene er af hensyn til repræsentativiteten, at kvinder og mænd skal være ligeligt repræsenteret i de to fondsstyrelser. Det er også af hensyn til kvaliteten i fondsbestyrelsernes arbejde, idet prioriteringsdiskussionerne måske vil blive anderledes, hvis der er en mere ligelig repræsentation af mænd og kvinder.

Et centralt punkt i de to lovforslag er, at der ved investeringer også skal tages økologiske hensyn, f.eks. ved at der lægges vægt på anvendelse af renere teknologi, holdbarhed, ressourcebesparelse, genbrug og genanvendelse. Det er naturligt, at de nuværende og tidligere lønmodtagere i investeringspolitikken vil lægge afgørende vægt på en god forrentning.

Men der er også andre hensyn at tage. Hvad hjælper en god forrentning her og nu, hvis der samtidig sker et misbrug af Jordens knappe ressourcer, en nedbrydning af naturgrundlaget og dermed en forrykning af den økologiske balance?

Det skal endelig anføres, at disse to lovforslag skal ses i sammenhæng med forslag til folketingsbeslutning nr. B 72 om indførelse af økonomisk demokrati og forslag til folketingsbeslutning nr. B 73 om nedsættelse af et udvalg om arbejdspladsdemokrati.

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af økonomisk demokrati.

(Beslutningsforslag nr. B 72).

Dette forslag om indførelse af økonomisk demokrati skal ses i sammenhæng med beslutningsforslag nr. B 73 om nedsættelse af et udvalg om arbejdspladsdemokrati, lovforslag nr. L 221 om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension og lovforslag nr. L 222 om ændring af lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond. Disse forslag har alle til formål at demokratisere det økonomiske liv.

Aage Frandsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg om arbejdspladsdemokrati.

(Beslutningsforslag nr. B 73).

For SF er demokrati på arbejdspladsen både et mål i sig selv og et middel.

Det er et mål, fordi retten til at bestemme over egen arbejdssituation og det økonomiske liv m.v., som man er en del af, er en menneskeret på linie med stemmeret og valget ved folketings- og kommunale valg.

Det er et middel, fordi retten til at bestemme over egen arbejdssituation og det økonomiske liv m.v. fremmer livskvaliteten og dermed arbejdsglæden.

I en tid, hvor der tales utrolig meget om konkurrenceevne, og hvor lønnen ofte nævnes som den centrale faktor, når konkurrenceevnen skal vurderes, må det være på sin plads at fremhæve, at netop arbejdspladsdemokratiet er en produktivkraft, der kan påvirke konkurrenceevnen i positiv retning.

Efter SF's opfattelse burde der for længst være sket en udbygning af arbejdspladsdemokratiet. Når man tager i betragtning, hvilken udvikling Danmark har gennemgået de seneste årtier, er det påfaldende, hvor lidt der er sket i retning af øget arbejdspladsdemokrati.

Det er påfaldende, fordi lønmodtagernes viden og erfaringer derfor udnyttes i alt for ringe grad i forhold til, hvad der havde været muligt. Demokrati på arbejdspladsen ville kunne bidrage til øget produktion og – frem for alt – til en bedre, mere nyttig, mere økologisk forsvarlig produktion.

Selv om SF ikke fremsætter et konkret forslag til arbejdspladsdemokrati, mener SF fortsat, at behovet for et forslag om arbejdspladsdemokrati er aktuelt nu. Men vi er villig til at afvente et udredningsarbejde, også fordi det vil kunne kvalificere det grundlag, hvorefter en senere rammelovgivning kan vedtages.

Det er også forslagsstillerens håb, at SF med forslaget om nedsættelse af et udvalg, der skal udarbejde en hvidbog, vil kunne få fremmet diskussionen om arbejdspladsdemokratiet. Det er vor forventning, at en større viden om, hvordan demokratiet på arbejdspladsen fungerer/ikke fungerer i Danmark og andre lande vil bidrage til en større forståelse for, at en udbygning af demokratiet på arbejdspladsen vil